

KARABAŞ TECVİDİ

KARABAŞ TECVİDİ

Takdim

*Lugaten, bir şeyi güzel ve hoşça yapmak mânâsına gelen **tecvid**, tef'îl vezninde mastardır.*

*Kırâat ilminde ise; harflerin lâzımî ve ârizî sıfatlarını vererek, her bir harfî mahrecinden çıkartmaktır. Bu itibarla tecvid; kuvvetlilik, zayıflık, yumuşaklık, âhenklilik, sâdelik vs. bakımlarından çıkış yerlerine göre, her harfin hakkını vererek okumak mânâlarına gelmektedir. Bir başka ifade ile **tecvid, Kur'ân-ı Kerim'i belli kâidelere göre okumayı öğreten bir ilim dalıdır... Kezâ, bu ilim dalı üzerine yazılmış kitabın adıdır.***

Tecvid'in gâyesi, ilâhî kelâmın okunuşunda, dili her türlü hatadan korumaktır.

Kur'ân-ı Kerim'i okumakta üç usûl vardır:

1) Tertîl üzere okumak... Yani kelimeleri tane tane, yavaş yavaş, açık bir şekilde ve durulacak yerlerde durarak, düşünerek okumak...

2) Hadr, yani tecvid kâidelerine riâyet etmekle birlikte sûratlice okumak...

Ancak sûratte ileriye gidip kelimeler birbirine karışacak şekilde okumamak lâzımdır. Bu türlü okumaya Hedrame denilir ki, makbul bir okuyuş değildir. Nitekim Hz. Ömer (r.a.), “Yola gitmenin fenası hayvanı bîtap edecek derecede

sürmek; kırâatin(okumanın) fenâsı da kelimeler birbirine karışacak şekilde süratli okumaktır” buyurmuşlardır.

3) Tedvîr yolunu tâkip etmek... Tedvîr; ne çok hızlı, ne de yavaş; tertîl ile hadr arasında orta kıvamda okumaktır. Kurrânın en çok iltifat ettiği usûl de budur.

Her türlü okuyuş şekillerinde, harflerin hakkına riâyet ederek, tecvid üzere okumalıdır. Çünkü Cenâb-ı Hak, “...**Kur’ân-ı tertîl üzere oku**” (Müzzemmil Sûresi, âyet: 4) buyuruyor. **Hz. Ali** (k.v.)’ye tertîl’in mânâsı sorulduğunda, “**Tertîl, harflerin tecvidi ile durak yerlerini bilmektir**” buyurmuşlardır.

Tecvid’in ehemmiyetine dair bir menkıbeyi burada hatırlatmakta fayda görüyoruz... Şöyle ki:

Meşhur altı hadis kitabının birincisi olan Sahih-i Buhârî’nin müellifi İmâm İsmâil Buhârî (rh.) Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’den nakledilen her hadîsin bütün senetlerini iyice araştırır. Eğer söz, Resûlüllah Efendimiz’e kesintisiz ulaşıyorsa, son olarak da boy abdesti alır ve yatar. Mânâ âleminde Efendimiz’e sorardı. “Evet, o söz benimdir” cevabını aldıktan sonra kitabına yazardı. Yine bir defasında, “**el-Hayâü mine’l-îmân: Hayâ îmândandır**” hadîs-i şerîflerini sormuş, fakat “O söz benim değildir” cevabını almıştı. Hadisin metin ve râvîlerini yeniden tedkik etti. Ve tekrar sordu. Bu defa da aynı cevabı aldı! Bunun üzerine hadîs-i şerîfi yeni baştan tedkik süzgecinden geçirdi. Gördü ki, nakiller sağlam, metin doğru. Üçüncü defa, yeniden sorduğunda hadîs-i şerîfi daha dikkatlice okudu. Tecvidi-ne riâyet etti. Medd-i muttasıl olduğu için çekilmesi

vâcip olan “el-Hayaaaü” kelimesini dört Elif miktarı çekerek okudu. Resûlüllah Efendimiz de, “**Evet, şimdi bu söz benim sözümdür**” diyerek, daha önceki okumalarında “el-Hayaaaü” kelimesini çekmeden telaffuz ettiği için reddettiğini beyan buyurdular.

Biz de tecvidin ehemmiyetine binâen, bugüne kadar sahasında kıymetinden hiçbir şey kaybetmeyen Karabaş Tecvidi’ni esas alarak, elinizdeki bu kitapçığı hazırladık. Eseri hazırlarken, mümkün mertebe yorucu ve sıkıcı olmaması, sade ve kolay anlaşılır olması için gayret sarfettik. Bu sebeple mühim olan ve açıklanması gereken yerlerde, dipnotlar kullanmak yerine mevzû içerisinde ilâve izahlar getirmeye çalıştık. Bazende bütünlüğü bozmamak için parantez kullandık. Ayrıca, ilim erbâbının tedkîk ve istifâdesi için, Karabaş Tecvidi’nin asıl nüshalarından temiz bir baskıyı da kitaba ilave ettik.

Bu mühim eseri okuyucularımıza takdim ederken, hata ve unuttuklarımızdan dolayı Rabbimizin bizi muâheze etmesini niyaz ederiz. Okuyucularımızın da engin müsâmahalarını ümid eder, gördükleri hata ve noksanları tashih ve tamamlamalarını rica ederiz.

Her türlü muvaffakiyet Allahü Teâlâ’dandır.

Fazilet Neşriyat

Mehâric-i Hurûf

(Harflerin çıkış yerleri)

Mahrec, harflerin ağızdan çıkış yeridir. Kırâat âlimlerinin ekserisine göre, harflerin mahreci onyedidir. Bunlar:

1) Mahrec-i cevî. Yani, boğaz ile ağız içinde olan boşluktur. Buradan Med harfleri çıkar.

2) Boğaz dibidir ki, göğse bitişik olan yerdir. Bunun evvelinden **Hemze**, sonrasında **Hê** çıkar. Bunlardan **Hemze**, açık, kuvvetlice ve ince okunur. **He** ise ince ve akıcı bir sesle telaffuz edilir.

3) Boğaz ortasıdır. Bunun evvelinden boğaz hafifçe sıkılarak açık, ince ve orta yumuşaklıkta bir sesle **Ayn**; sonrasında ise, boğazı biraz sıkarak, yumuşak ve akıcı bir sesle **Hâ** çıkar.

4) Boğaz başlangıcıdır ki, ağza yakın olan yerdir. Evvelinden kalın, açık ve yumuşak olarak **Gaym**, sonrasında da, boğazı biraz hırıldatarak kalın ve akıcı bir sesle **Hı** çıkar.

5) Dil dibinin üstü ile onun karşısındaki üst damak arasındır. Buradan açık, kuvvetli ve kalın bir sesle **Kaf** çıkar.

6) Altıncı mahreç Kaf mahreci gibidir; lâkin, ondan bir parmak miktarı aşağıdadır. Bundanda kuvvetli, ince ve akıcı bir sesle **Kef** çıkar.

7) Dilin ortası ile birlikte üst damaktır. Bundan da sırasıyla

Cim, **Şın** ve **Yâ** çıkar. Bunlardan Cim, dilin ortasını üst damağa vurmakla kuvvetlice söylenip çıkartılır; ince ve peltek gibi bir sesle okunur. Şın, dilin ortasını damağa dayamak sûretiyle ince, yumuşak ve akıcı bir sesle çıkar. Yâ ise, dilin ortasını üst damağa vurarak çıkarılır; açık, ince ve yumuşak bir sesle okunur.

8) Yâ mahrecinin hemen sonrası ile beraber soldan veya sağdan dilin yan tarafı ve karşısındaki üst azı dişleridir ki, sivri yan dişin yanındaki azı dişine kadar olan yerdir. Bundan **Dat** hafi çıkar. Dilin yan tarafını üst azı dişlerine dokundurmak sûretiyle sağda ve soldan çıkar (telâffuz edilir). Kalın, kuvvetlice ve açık bir şekilde okunur. Dat okunurken dil ucunun dişlerin arasına girmemesine dikkat etmek lâzımdır. Aksi takdirde **Dat** yerine **Zı** harfi çıkar.

9) Dat mahrecinin nihayetinden itibaren sağdan ve soldan dil ucunun iki yanı ile onun karşısı olan üst damaktır. Bundan dilin uç tarafı damağa vurularak ince ve açık bir şekilde **Lâm** çıkar.

10) Dil ucuyla üst ön dişlerin etleridir. Bundan ihfâ olmayan **Nûn** çıkar, söylenişi incedir.

11) Dil ucunun bir miktar arkasıyla üst ön dişlerin etleridir Bu mahredden; dilin ucu kıvrılarak, üst ön dişlerin dibine vurmak sûretiyle **Râ** harfi çıkar... Râ'nın harekesi üstün ve ötre olduğu zaman, kalın, esre olduğunda ise ince okunur.

12) Dil ucuyla iki üst ön dişlerin yarılırlarından itibaren diş etlerine varıncaya kadar olan kısımır. Diş etlerine gayet yakın olan yerden **Tı**, azıcık aşağısından da **Dal** harfi, dişlerin ucundan ise **Te** harfi çıkar. Bunlardan **Tı**, dil ucu üst ön dişlerin etlerine

yakın olan yere vurulmak sûretiyle çıkarılır. Kalın, kuvvetlice ve açık bir şekilde okunur. Dal ise, dilin ucu üstteki ön dişlerin ortasına vurarak çıkar ve akıcı olmayan ince bir sesle okunur. Te de üst dişlerin ucundan, akıcı olmayan ince bir sesle okunur.

13) Dil ucuyla alt ön dişlerin üst yarısıdır. Bunların yarlarına yakın yerden, kalın ve yumuşak olarak **Sad** çıkar. Yukarisından, yani dil ucu iki alt ön dişlerin ortasından başlarına yakın yere vurularak da, ince ve yumuşak bir şekilde **Sin**; başlarından ise, açık, ince ve yumuşak olarak **Ze** çıkar.

14) Dil ucunun yukarı yüzü ile üst ön dişlerin başlarıdır. Dilin tam ucunun biraz arkasından **Zı** çıkar; açık yumuşak ve kalın okunur. Azıcık ardından, dilin ucunu üst dişlerin başlarından bir miktar dışarı çıkarmak sûretiyle de, açık, ince ve peltek olarak **Zel** çıkar. Onun da birazcık ardından peltek **Se** çıkar; ince ve yumuşak okunur. Bu tertibe göre dilin ucu, Zı da gayet az; Zel de ondan biraz fazla, Se de biraz daha fazla çıkar.

15) Üst ön dişlerin uçlarıyla alt dudağın içidir. Buradan da ince ve yumuşak olarak **Fe** harfi çıkar.

16) İki dudak arasındır. Buradan sırasıyle **Be**, **Mim**, **Vav** harfleri çıkar. Dudaklar birbirine kuvvetlice kapanmakla **Be** çıkar. Açık, açık ince ve sert bir şekilde okunur. Dudak içlerinin, bir miktar uçlarına yakın yerleri birbirine hafifçe kapanmakla **Mim** çıkarılır. Açık, ince, yarı akıcı ve genizden gelen bir sesle okunur. Dudak uçlarının büzülerek, kapanmadan öne doğru toparlanmasıyla da **Vav** çıkar. Bu da açık, yumuşak ve ince bir sesle okunur.

17) Hayşûm, yani genizden gelen bir sestir.

Bundan da Nûn-i muhaffefe ile Gunne çıkar ki; dilin ucunu ön üst diş etlerine dokundurmak sûretiyle açık, ince, akıcı ve genizden gelen bir sesle okunur.

Ancak, buraya kadar mehâric-i hurûf ile alâkalı olarak anlattıklarımız faydalı olmakla beraber, tatbikinin mutlaka fem-i muhsin yani, ağız düzgün-kırâatı güzel bir hoca önünde yapılması şarttır, onlardan öğrenilmesi asıldır. Aksi taktirde istifâde tam olmaz, mehârici hurûf ve tecvide ait diğer hususlar gereği gibi öğrenilemez. Okuyucularımızın bu durumu dikkatten uzak tutmamalarını rica ederiz.